

*En samtale med Solhatt økologiske hagebruk,
Kure Vestre og Sørgarden Stangnes*

Stedbundne innovatører

Det finnes i dag mange spydspisser innen økologiske og kretsløpsbaserte næringer. Vi har funnet fram til tre av dem, alle med en godkjenning fra Debio i bunn, og samtalen om deres framtidstanker om tematikker som beredskap, selvforsyning og samarbeid.

Tekst: IDUN BJERKVIK LEINAAS

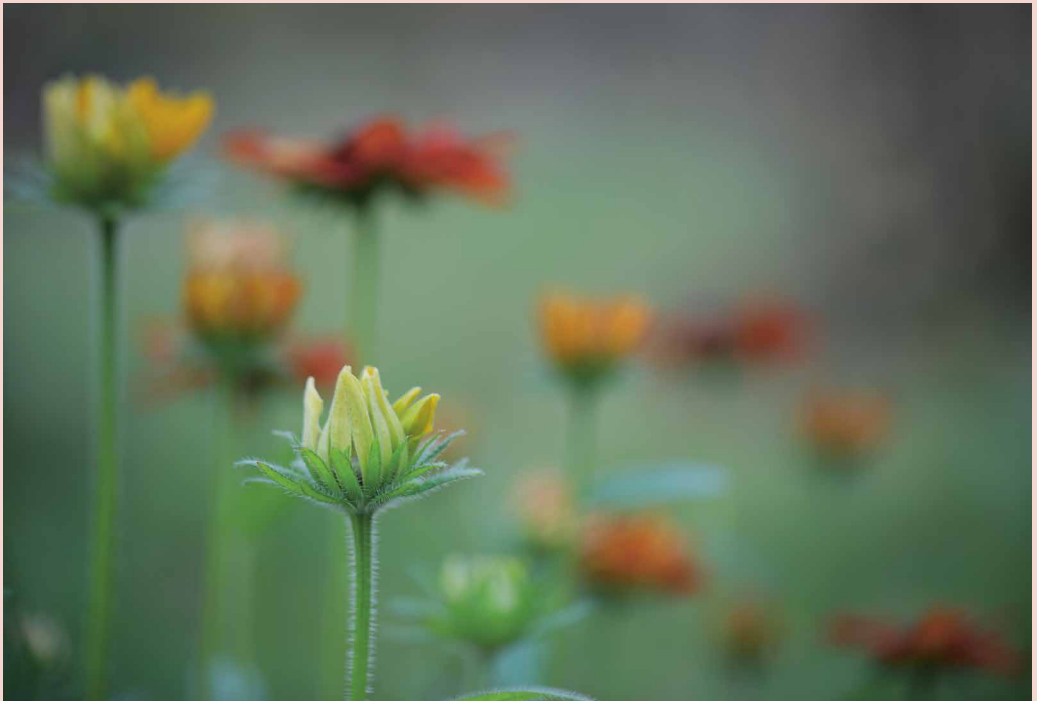

Foto: BIRGITTA EVA HOLLANDER

Foto: SOLHATT

Solhatt økologiske hagebruk AS har siden 2011 drevet med import, produksjon og salg av økologiske hagebruksfrø. Med tilhold på en av de eldste biodynamiske gårdene i Norge, Alm Østre på Stange, står de praktisk talt midt i matfatet og tilbyr et sortsmangfold få kan måle seg med. I det frodige kulturlandskapet, på et av landets mest produktive arealer, foredles og pakkes høykvalitetsfrø som selges og distribueres ut til både hobby- og yrkesgartnere.

Vi har tatt en prat med Tom Boersma, daglig leder og en av gründerne av Solhatt, for å høre mer om deres arbeide.

Solhatt økologiske hagebruk startet som et lite sideprosjekt av Jasper Kroon og meg selv. Nå er vi en voksen bedrift med 5 ansatte, og opplever at etterspørselen etter våre produkter øker år for år. Folk har fått øynene opp for å dyrke maten sin selv, og mange økologiske gårder og småskala grønnsaksprodusenter benytter i dag frø fra oss. Å drive bedrift i et marked med stor etter-

spørsel gir oss masse energi, og til tider svært mye jobb.

Frøbedriften startet i all hovedsak med importerte økologiske og biodynamiske frø fra Tyskland, Nederland og Østerrike, men andelen frø som produseres av Solhatt selv i Norge øker stadig. I dag dyrkes frø av rundt 60 ulike sorter forskjellige steder i Stange/Hamar-regionen, og de samarbeider også med andre som dyrker frø for dem. Blant annet leverer både De Haes gartneri, Vidaråsen og Frilund gård på Bjørkelangen frø til Solhatt.

Solhatt økologiske frø holder til på en av de eldste biodynamiske gårdene i landet, en gård som i stor grad er selvforsynt.

Å ha tilhold på en biodynamisk gård, og inngå som en del av gårdens kretslop, kjennes helt riktig. Vi er et eget selskap, men jobber tett sammen med Alm om utstyr blant annet. Vi har fingrene i og bena godt plantet på jorda!

Frøet, en av de minste bestanddelene i matproduksjonen vår, er ikke nødvendigvis det folk tenker på når de tenker prosessen fra jord til bord.

Frøet, en liten men helt grunnleggende bestanddel av matproduksjonen vår, blir ofte glemt. Vi har regelmessig bønder og gartnere på besøk som ikke aner hvordan en frøplante ser ut. Benevnelsen «fra jord til bord» bør etter vårt syn strekkes enda litt lengre, sier Tom.

Mange gleder seg stort til tiden da de ferske norske potetene kommer for salg, og det er mange sorter å velge mellom. Asterix, Troll, Folva, Gulløye og flere til, og til og med geografisk beskyttede sorter, finnes i markedet i dag. For grønnsaker er situasjonen en annen.

I Tyskland jobbes det med bevisstgjøring rundt bestemte sorter som er spesielt gode, og kundene kan kjøpe blant annet «Milan»-gulrøtter og «Robuschka»-rødbeter i butikkene. Dette ser vi svært sjelden i norsk dagligvare, forteller Tom. Forskning på næringsinnhold i gamle sorter sett opp mot moderne hybrider hadde også vært meget interessant.

Ja, for hvem kan si hva fordelene med en «Cylinder»-rødbet er på strak arm? Jovisst er den praktisk å bruke til sylting, men du skal være heldig om du treffer en som kan veilede deg i smakspektet ved denne sorten. Tar du turen til Solhatt på Stange, i det lille utsalget med rikholdig utvalg, treffer du dedikerte mennesker med høy kunnskap. Et økt

fokus på grønnsakssorter, både med tanke på smak, tekstur og foredling, kunne bidratt til å øke bevisstheten og kunnskapen om mangfoldet som finnes i norsk matproduksjon, og også bruken av norske grønnsakssorter.

Hva tenker du om dagens situasjon knyttet til mat-sikkerhet og beredskap for landbruket og matproduksjonen vår?

Den ustabile globale situasjonen vi står i i dag har nok gjort oss mer bevisste rundt dette med import av mat, og at det kanskje ikke er så heldig å være så avhengig av andre lands produksjoner. Men det kanskje ikke så mange tenker på, er at Norge i veldig stor grad er avhengig av import av såvare. Nesten alle andre grønnsaker du finner i disken har blitt dyrket med bruk av utenlandske såvarer. Dagens storskala grønnsaksproduksjon er avhengig av importerte hybridfrø, som ikke kan brukes til å produsere nye frø. Solhatt er den eneste aktøren i Norge som driver med frøproduksjon av hagebruksvekster i

Foto: SOLHATT

en viss målestokk, det er vi veldig stolte av, sier Tom.

Hvilke styrker har deres driftsform?

Vi gjør det meste selv. Vi driver sortsprøving, produksjon, pakking og distribusjon, og det gjør oss fleksible. Man opplever jo stadig prisøkninger alle steder, men hos oss skapes merverdien for det meste gjennom vår egen arbeidsinnsats, ikke gjennom mye innkjøp og eksterne ressurser.

Hvilke rammer rundt jobben savner du – om du var landbruksminister for en dag, hva ville du gjort?

Det gjeldende såvareregelverket fungerer ganske bra for oss. Men vi ønsker oss enda mindre byråkrati slik at det blir lettere å produsere og omsette åpenpollinerte frø. Det er alltid en fare for at de store multinasjonale frøelskapene får enda mer makt over det globale såvaremarkedet gjennom blant annet patentering. Også utvanning av regelverket rundt genmodifisering utgjør

en vesentlig trussel for et mangfoldig robust matsystem.

Det er på tide at frøforsyning av grønnsaker kommer høyere på den landbrukspolitiske agendaen. Som landbruksminister ville vi også lagt bedre til rette for mer småskala, bærekraftig matproduksjon og omsetning i hele landet gjennom målrettede tilskuddsordninger. Det er mulig å produsere mye mer grønnsaker i hele Norge, og denne utviklingen må snus. JA! til mer mangfold på åkeren, i butikkhyllene og på tallerken, og frøposene selvsagt, avslutter Tom.

Solhatt økologiske hagebruk AS selger frø som er godkjent av Debio. En betydelig del av de har i tillegg Demeter-merket for biodynamisk landbruk. Solhatt selger frø til både hobby- og yrkesgartnere.

Les mer på: solhatt.no